

VIERING VAN DE ZONDAG IN DE MARANATHAKERK
zondag 17 november 2019 2^e zondag van de Voleinding
voorganger: ds. Martine Nijveld

Het is vandaag de tweede zondag van Voleinding.
Voleinding, een woord dat we vast en
zeker niet dagelijks gebruiken, maar je zou
het een woord van verlangen kunnen noemen:
verlangen naar een wereld die goed is,
verlangen naar een land van vrede en van recht,
verlangen naar het koninkrijk van God.

Vol verlangen
gaat wij onze weg door de wereld.
En hier en daar worden glimpen zichtbaar
van dat goede land.
Lichtpunten –
die ons staande en gaande houden.

LEZING: Lukas 20: 27 t/m 40 (Nieuwe Bijbelvertaling 2004)

PREEK

Lieve mensen,
gemeente van Christus,

dit is zo'n verhaal waarvan je denkt:
'waar gaat dit eigenlijk over'.

Laten we dus maar
bij het begin beginnen...

Een groepje Sadduceeën komt op het toneel.

Ze betreden het toneel
op een moment
dat het daar niet zonder spanning is.
We komen steeds dichterbij het verhaal van de dood
van Jezus, de tegenstand tegen hem
is gegroeid, er zijn er die hem
liever kwijt dan rijk zijn.

Enkele Sadduceeën...
Het is de eerste en enige keer
dat zij voorkomen in dit evangelie.

En dus is het goed om je de vraag te stellen
wie zij eigenlijk zijn. We hebben hen in het verhaal
van Lukas namelijk nog niet leren kennen.

Sadduceeën vormden een bovenlaag van de bevolking
van de stad Jeruzalem.
Hoge priesterfamilies (verbonden met de tempel in Jeruzalem)
hoorden daarbij.

Een elite met goede relaties met het bestuur
van het land, de zgn. Herodianen (de familie Herodes, en dan moet je
in het Lukasevangelie meteen op je hoede zijn), en ook
samenwerkend met het Romeinse gezag.
Sadduceeën stonden dus aan de kant van de macht.
Hadden vriendjes in de politiek.
Waarbij het altijd even de vraag is of de Romeinse machthebbers
hen als net zulke grote vrienden zien
als zij de Romeinen zien.
Of dat de overheersers het vooral heel handig vonden,
zulke 'vrienden'.

Verder zagen de Sadduceeën alleen de Tora,
de vijf boeken van Mozes, Genesis t/m Deuteronomium,
als Heilige Schrift.
De andere boeken,
de profeten met al hun opstandigheid,
waren voor hen niet
net zo gezaghebbend
als de Tora.
Alleen de boeken van Mozes dus,
en dan ook nog, lijkt het, zo letterlijk mogelijk.

Lukas introduceert hen slechts met de woorden:
'ze ontkennen dat er een opstanding is'.
Daar zal het dus
blijkbaar over gaan nu,
daar wil hij het over hebben,
op dit moment in
het verhaal, met de dood
die dichterbij komt.
Of opstaan kan...

Die Sadduceeën lijken dan ineens
ook wel een beetje op
moderne gelovigen, want
hoe vaak vragen mensen hier en nu zich ook niet af wat opstanding is
en of we daarin geloven en zo ja, hoe dan...
Is er leven na de dood?

Ze ontkennen dat er
een opstanding is, zegt Lukas.
Letterlijk staat er dat ze tegenspreken
dat er opstanding is.
Ze spreken het tegen,
ze zijn er op tegen, ze willen het niet.
En daar schemert ook iets in door van wellicht hun
bedoeling om de zaken te houden zoals ze zijn, geen opstanding,
geen verandering, daar zijn ze op tegen,
liever alles houden zoals het is, geen nieuwe wereld,
want voor ons is het zo
helemaal prima, hier en nu, wij hebben de zaken op orde,
laat het zo, dat is in ons belang...
Of lees ik er dan al te veel in?

Wat ze dan doen is Jezus een casus voorleggen.
Meester, graag zouden wij u een vraag voorleggen.
Mozes (natuurlijk Mozes, want dat is voor hen degene met gezag)
heeft ons het volgende voorgeschreven. Letterlijk
staat er dan: heeft óns geschreven,
dat klinkt als een persoonlijk en kort lijntje,
ons lijntje met de Heer,
en geschreven staat het, en dus staat het vast, voor altijd.
Mozes schreef ons:
er is een man, en die man heeft een vrouw,
en die man sterft, en ze hadden geen kind,
dan moet zijn broer die vrouw 'nemen' (staat er letterlijk!)
en een nakomeling verwekken
voor die broer.
Waar grappig genoeg hetzelfde woord staat
als voor opstanding. Hij moet een nazaat *doen opstaan*.
Dus ergens geloven ze er toch in.
Geintje van Lukas.

De Sadduceeën halen een leefregel aan afkomstig uit Deuteronomium.

Een leefregel met als doel:

dat er nageslacht mag zijn voor de overledene,
dat de naam van de overledene wordt voortgezet,
dat die naam meegaat de toekomst in,
naar de wereld die komt,
én dat de toestand van de weduwe
wat licht zal hebben,
verlicht zal
worden.

Dat er kind en toekomst voor haar mag zijn.

Dat er voor beiden dus, voor die (overleden) man en voor die vrouw, zal zijn:
leven na de dood.

Vervolgens trekken de Sadduceeën dit in het absurde door.

Stel er zijn zeven broers,

ze lijken er een verhaaltje van te maken, een sprookje.

Zeven broers, en de eerste neemt een vrouw, en heeft geen kind en gaat dood.

En de tweede neemt die vrouw en heeft geen kind en gaat dood.

En de derde neemt die vrouw en heeft geen kind en gaat dood.

En de vierde neemt die vrouw en heeft geen kind en gaat dood.

T/m de zevende...

En als laatste sterft ook de vrouw.

En dan stellen ze als vraag:

wiens vrouw is zij dan bij de opstanding,
waarmee ze de hele idee van opstanding belachelijk
willen maken, zo lijkt het. Absurd.

Van wie van hen wordt zij dan de vrouw?

Alle zeven immers zijn ze
met haar getrouwd geweest.

Letterlijker vertaald: alle zeven hebben ze haar
als vrouw gehad.

Van wie zal ze dan zijn, van nummer één, twee, drie, vier, vijf, zes of zeven?

Het viel me bij het vertalen van deze verzen trouwens op
hoe vaak hier de woorden
'hebben'
en
'nemen' klinken.
Hebben, nemen, van wie,
taal van hebben en houden, van bezit.
En dat als Jezus gaat spreken, we een ander taalveld betreden.
Dan klinkt ineens vaker het woordje 'zijn'.
Dat valt op.
Wie wij zijn, wat wij kunnen zijn, wat wij mogen zijn.
Kinderen van God en kinderen van de opstanding.
En wie God is. En voor wie.

Hebben en zijn...
Twee andere taalvelden.
Twee werelden tegenover elkaar gezet.
Mij schoot het gedicht te binnen van Ed Hoornik met die titel:

Hebben en zijn

Waarin we horen:

Op school stonden ze op het bord geschreven.
Het werkwoord hebben en het werkwoord zijn;
(...)

Als woorden voor twee werelden lijkt Hoornik deze werkwoorden te zien:

Hebben is niets. Is oorlog. Is niet leven.
Is van de wereld en haar goden zijn.
(...)

Zijn is de ziel, is luisteren, is wijken,
Is kind worden en naar de sterren kijken,
En daarheen langzaam worden opgelicht.

(...)

En dan neemt Jezus het woord.
En in zijn antwoord, dat nauwelijks een antwoord is,
hij geeft niet echt antwoord op hun vraag,
zet ook hij twee werelden
tegenover elkaar.
Deze wereld
en de komende wereld.

Jullie, lijkt hij te zeggen, denken
in de mogelijkheden van deze wereld.
Ik vraag jullie te leven
met de mogelijkheden van de wereld die komt,
die toekomstmuziek is,
maar die ook nu al op kan lichten,
aan het komen is.

Ik vraag jullie te leven
met de mogelijkheden van de wereld die komt.

Jezus geeft zo eigenlijk helemaal geen antwoord op de vraag
van de Sadduceeën.
Eerder zet hij er een andere wereld tegenover.

Wat hij zegt, is best complex.
Ik krijg het zelf zeker niet allemaal gevat.

Maar naar mijn idee
kun je er in ieder geval in horen,
dat Jezus ons weg wil roepen uit het gefilosofeer,
uit het gespeculeer, uit alle gepraat en zo
weglopen bij verantwoordelijkheid!
Je kunt er in ieder geval in horen,
dat hij ons weg wil roepen uit de wereld van het getheoretiseer -
over dood, leven na de dood, en hoe zit dit
en hoe zit dat.
Wat als dit, en wat als dat...
Stel dit, stel dat...

Dat hij ons weg wil roepen uit deze doodse dalen.
En ons roept naar de wereld van het leven.

En dan neemt Jezus ons mee naar het verhaal van Mozes...
Dat moet de Sadduceeën dus aanspreken.
Hij neemt ons mee naar de tekst over de doornstruik.
Hij neemt ons mee naar de woestijn,
waar Mozes bij de doornstruik
de Eeuwige ontmoet.
Die hem zegt dat hij met hem en het volk
mee zal gaan uit het land van ellende en van onderdrukking
naar een goed en ruim land, een land van
melk en honing.
Dat hij hen gezien heeft,
de ellende van zijn volk gezien heeft,
dat hij naar hen omziet,
en af zal dalen om
met hen mee te gaan.
Dat hij met hen zal zijn, dat dat zijn Naam is: 'Ik ben met je, ik ga met je mee'.
Ik laat mijn mensen niet
in het land van ellende, dood, onderdrukking, gedoe, chaos.
Zo is God!
Ontdekt Mozes...
God van mensen, concrete mensen,
Abraham, Isaäk, Jakob en
vul je naam maar in.

Opstanding,
wat is dat en kan dat eigenlijk wel?!
Ja, het kan, elke dag weer,
tekent Jezus ons voor ogen door dat verhaal uit Exodus op te roepen –
over de God die met mensen is en hen doet opstaan uit hun ellende.

We kunnen opstaan uit
wat ons gevangen houdt,
wat ons vast zet, wat ons vasthoudt,
in ons denken en in ons geloven en in ons zijn en in ons doen,
in wat we altijd dachten dat moest of
zo hoort of zo is.
En dan gaat het over het leven in al zijn facetten.
Van zwarte piet tot groen tot kerk-zijn.

En in de taal van die andere wereld,
waarmee Jezus inbreekt in onze werkelijkheid.
zegt hij ons ook
wat we kúnnen zijn:
we kunnen zijn als engelen, boodschappers van God,
boodschappers van het goede, van heil, van zegen, van nieuw begin.
Met zo'n engel begon het evangelie naar Lukas. Hoofdstuk 1.
Zo huppelen we zomaar de adventstijd in.
Een engel die Zacharias, vastgelopen, vertelde dat er
toch iets nieuws zou beginnen,
toch toekomst zou zijn,
waar hij
en zijn vrouw Elisabeth
en velen met hem
die niet
meer zagen in alle donkerte van hun dagen.

Maar als je God zegt,
zegt Jezus,
zeg je leven.

Met de dood voor ogen
zegt hij dat de dood het laatste woord
niet zal hebben,
nooit niet en nu niet.

Het kan anders.
En dat is,
denkend aan het verhaaltje
voor de kinderen,
een hemelse boodschap.

Amen.